

К.К. Мельник, Національний банк України

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ ЯК КЛЮЧОВА ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЖИМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ

Можливість ефективної реалізації центральним банком монетарної політики значною мірою залежить від його статусу та рівня незалежності від органів виконавчої влади.

Центральний банк повинен виступати противагою уряду, який, вирішуючи проблеми соціального характеру, зайнятості або економічного зростання у короткостроковому періоді, може негативно вплинути на макроекономічний розвиток та цінову стабільність у середньо- та довгостроковому періодах. З іншого боку, в тактичних питаннях регулювання економіки незалежність центрального банку не повинна вступати у протиріччя зі стратегічними цілями економічної політики органів державного управління.

Під терміном “незалежність центрального банку” слід мати на увазі законодавчо закріплену інституціональну спроможність центрального банку проводити монетарну політику без будь-яких втручань з боку уряду або інших органів влади.

Враховуючи незалежність центрального банку від виконавчої влади, в роботі розглядається політична та економічна незалежність центрального банку, де за основу оцінки беруться такі фактори, як процедура призначення (обрання) керівництва банку; право держави на втручання у монетарну політику; правила, що регулюють можливість прямого або опосередкованого фінансування державних витрат центральним банком країни. Одночасно в роботі демонструється існування взаємозалежності між політичною та економічною незалежністю центрального банку.

Аналізуючи різні класифікації незалежності центрального банку, особлива увага приділена найбільш поширеному серед зарубіжних науковців поділу незалежності центрального банку на цільову та інструментальну. Цільова незалежність надає центральному банку право самостійно обирати власну ціль або множинність цілей. Інструментальна незалежність дозволяє центральному банку використовувати повний спектр інструментів монетарної політики без обмежень з боку органів державної влади.

Центральні банки практично всіх провідних країн вважають інструментальну незалежність найважливішим аспектом загальної незалежності, у той час як цільова незалежність може бути визначальною тільки за певних обставин.

Світові дослідження доводять, що між рівнем незалежності центрального банку та інфляцією існує стійка залежність. У роботі наводяться приклади такої залежності.

Одночасно в роботі приділяється увага підзвітності центрального банку, яка за допомогою ефективної системи комунікацій із суспільством робить

політику центрального банку більш прозорою, дозволяє підтримувати довіру до нього.

Виділено ряд переваг існування незалежності центрального банку, зокрема ті, що дозволяють знижувати інфляцію, її мінливість, зменшують невизначеність при прийнятті економічних рішень, підвищують гнучкість реакції на економічні шоки, ймовірність появи інформаційної асиметрії, позитивно впливають на стабільність фінансової системи, сприяють економічному зростанню у довгостроковому періоді, впливають на прозорість та транспарентність політики центрального банку, знижують рівень інфляційних очікувань, сприяють покращенню репутації центрального банку та підвищенню довіри до монетарної політики.

Аналіз ситуації в Україні дозволяє побачити, що на практиці самостійність Національного банку України відносно проведення монетарної політики ще не повною мірою відповідає найкращим світовим зразкам та потребує певних змін законодавчого та інституційного характеру.

Мельник, К.К. Незалежність центрального банку як ключова передумова успішної реалізації режиму інформаційного таргетування [Текст] / К.К. Мельник // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (21 - 22 травня 2009 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2009. - Т. 1. – С. 173-174.